

**Міністерство освіти і науки, молоді та спорту
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії слов'ян**

Вітенко Микола Дмитрович

ІСТОРИЯ ЧЕХИИ

**Навчально-методичний посібник
для студентів, які навчаються за спеціальністю
“Чеська мова та література”**

Івано-Франківськ, 2016

УДК 94 (437)
ББК 63.3 (4 Чех)
В – 54

Вітенко М. Історія Чехії. Навчально-методичний посібник для студентів, які навчаються за спеціальністю “Чеська мова та література”. Івано-Франківськ, 2016. 40 с.

У навчально-методичному посібнику на основі вітчизняної та іноземної наукової літератури і джерел пропонується короткий огляд політичного, соціального, економічного та культурного розвитку Чехії, її міжнародного становища і зовнішньої політики, проаналізовано взаємини між чеським та українським народами.

Посібник призначений для студентів спеціальності “Чеська мова і література”.

Рецензенти:

доктор історичних наук, професор

Ярослав Іванович Мандрик,

кафедра історії і політології

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

кандидат історичних наук, доцент

Олександр Володимирович Марущенко,

кафедра історіографії та джерелознавства

Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника (ПНУ)

**Рекомендовано до друку Вченою Радою Інституту історії і політології
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника
(протокол № 2 від 11 вересня 2016 р.)**

Прикарпатський національний
університет
імені Василя Стефаника

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Тематичний план.....	8
Цілі та завдання навчальної дисципліни.....	11
Навчальна програма курсу.....	13
Семінарські заняття.....	14
Програмові вимоги.....	23
Кваліфікаційні завдання	25
Хронологія.....	26
Рекомендовані джерела та література.....	38

ПЕРЕДМОВА

“Історія Чехії” є важливою складовою частиною підготовки студентів зі спеціальності Чеська мова і література. Даний курс належить до нормативних дисциплін, які відіграють важливу роль у формуванні фахівця філолога-богеміста. Він розрахований на здобувачів освітнього рівня бакалавр, і тому покликаний ознайомити студентів із основними етапами історії Чехії, її рушійними силами та процесами, відомими представниками чеського народу, чеськими народними звичаями та традиціями, що безпосередньо знайшли своє відображення у чеській мові та літературі.

Автор навчально-методичного посібника ставив у центр історичного опису процес формування і розвитку чеського етносу та його державності. Вважаємо, що в результаті специфіки історичного розвитку чехи і їхня країна переживали періоди піднесення та занепаду. Вони завжди намагалися адекватно відповідати на виклики кожної історичної епохи від раннього середньовіччя і до сьогодення. Чехи стали творцями оригінальної культури, що увібрала у себе кращі зразки слов'янських, античних, християнських цінностей.

Розкриваючи історію Чехії, автор намагався висвітлити політичні, соціальні, економічні та культурні процеси в середині чеського суспільства, його взаємини із сусідніми народами. Слід однак зазначити, що чимало подій та явищ з чеської історії подається лише побіжно. Це викликано тим, що чеська історія надзвичайно багата на події і вимагає більших можливостей для їх повного висвітлення ніж це передбачено навчальною програмою. Автор сподівається, що даний посібник стане основою для майбутніх досліджень з історії Чехії, видання підручника орієнтованого не лише для студентів філологів та істориків, але і на економістів, міжнародників, представників гуманітарних професій, всіх хто цікавиться історією.

Нормативний курс з історії Чехії для студентів спеціальності “Чеська мова та література” читається в 1 семестрі (1 семестр першого року навчання) передбачає проведення 6 лекційних (12 годин) та 9 семінарських занять (18 годин), на самостійну роботу студентів передбачається 60 годин (написання реферативних робіт, виконання індивідуальних завдань). Впродовж семестру здійснюються 4 форми контролю за навчанням студентів: 1) поточний контроль; 2) контрольна робота; 3) написання реферативної роботи; 4) конспектування наукової монографії. Завершується курс заліком.

Розрахунок максимальної підсумкової оцінки з навчальної дисципліни здійснюється згідно кредитно-модульної системи. Максимальна кількість балів, яку можуть одержати студенти під час виконання різних видів робіт становить:

Модуль 1	Модуль 2	Модуль 3	Модуль 4	Всього
Поточний контроль	Контрольні роботи	Колоквіум	Реферативна робота	
35 балів	30 балів	20 балів	15 балів	100 балів

Для того, щоб одержати залік студентам необхідно виконати всі види робіт і набрати не менше 50 балів.

Шкала перерахування оцінок

Оцінка в балах	Оцінка за іспит	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за залік
90-100	відмінно	5	A	зараховано
81-89	добре	4	B	
71-80			C	
61-70	задовільно	3	D	
51-60			E	
25-50 (50-100)	Допускається до здачі іспиту (виставляється залік)			
0-25 (0-50) (за роботу в семестрі)	незадовільно (оцінка автоматично виставляється у відомість)	2	FX	Не зараховано
Сума балів по талону № 1, 2 0-50	незадовільно	2	FX	
Сума балів по талону № 3 0-50	незадовільно	2	F	

Розрахунок максимальної підсумкової оцінки з навчальної дисципліни здійснюється згідно кредитно-модульної системи. Максимальна кількість балів, яку можуть одержати студенти під час виконання різних видів робіт становить до заліку:

Поточний контроль	Контрольна роботи	Колоквіум	Самостійна робота	Всього
35 балів	30 балів	20 балів	15 балів	100 балів

Оцінювання знань студентів на семінарських заняттях проводиться за 5-ти бальною шкалою. На занятті пропонується якісне оцінювання знань студентів шляхом виставлення балів від "1" до "5". Позначення "0" виставляється студентові за відмову від відповіді на занятті через невідповідність, або через відсутність на занятті без поважної причини, що впливатиме на його підсумкову рейтингову оцінку в кінці семестру. Підсумкова кількість балів за роботу студента на семінарських заняттях визначається як середнє арифметичне помножене на коефіцієнт. Середнє арифметичне визначається як сума набраних студентом балів поділена на кількість занять, в яких він брав участь і був оцінений. При цьому відсутність студента на занятті без поважної причини враховується при вирахуванні середнього арифметичного. Кожен студент зобов'язаний взяти активну участь не менше як на одній

третині семінарських занять, проведених у групі впродовж семестру. Пропущене з поважних причин заняття студент може “відпрацювати” у формі, визначеній викладачем та кафедрою. При цьому виставлення оцінки не передбачається, але це відпрацьоване заняття не впливатиме на середній арифметичний бал студента. Як правило “відпрацювання” проходить у вигляді написання і захисту реферату на визначену викладачем тему (вимоги до додаткової реферативної роботи встановлюються викладачем та кафедрою окремо).

Написання контрольної роботи є обов’язковим для виставлення підсумкової оцінки при заліку. У випадку, якщо студент з якихось причин не написав контрольної роботи, він вважається таким, що не виконав усіх видів робіт, що передбачаються навчальним планом на семестр з даної дисципліни. Такий студент має змогу скласти залік за талоном № 2, але для цього він повинен виконати передбачене кафедрою завдання.

Контрольна робота передбачає формулювання 5 завдань: 2 теоретичних, 1 практичного (на знання історичних джерел), 1 знання термінів та 1 на знання хронології.

Критерії оцінювання завдань на контрольній роботі (наведено максимальну кількість балів, яку можна здобути за відповідь на кожне завдання):

Завдання	Кількість балів
1 теоретичне	10 балів
2 теоретичне	10 балів
3 практичне	5 балів
4 знання термінів	3 бали
5 знання хронології	2 бали

Оцінювання рівня засвоєння цілого блоку питань, що виноситься на самостійне вивчення студентів відбувається у вигляді усного колоквиуму. Перелік питань додається.

Критерії оцінювання колоквиуму (оцінюється в діапазоні від 0 до 20 балів)

Критерії	Бали
глибока, розгорнута відповідь зі знанням джерел та історіографії	16-20 балів
правильна стисла відповідь	12-15 балів
поверхова відповідь	8-11 балів
поверхова відповідь з наявністю окремих помилок	4-7 балів
розкриття окремого аспекту питання	1-3 бали
неправильна відповідь або її відсутність	0 балів

Самостійна робота студента є основним видом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час.

Метою самостійної роботи є вироблення студентами навичок і вміння

працювати з літературою, віднаходити головні, стержневі аспекти проблем, що потребують твердого засвоєння, здатності визначити свою позицію щодо дискусійних ідей чи концепцій і аргументовано її обґрунтувати.

Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем програми курсу в цілому, так і деяких розділів тем, написання рефератів, підготовка реферативних матеріалів з наукових публікацій по важливих проблемах даної навчальної дисципліни.

Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється у вигляді та написання реферату.

Критерії оцінювання реферату (оцінюється в діапазоні від 0 до 15 (10) балів)

Критерії	Бали
● глибоке розкриття проблеми, з відображенням авторської позиції	- 12-15 балів
● обґрунтоване розкриття проблеми	- 9-11 балів
● тема розкрита неповно	- 6-8 балів
● реферат суто компілятивного рівня	- 3-5 балів
● розкритий лише окремий аспект	- 1-2 бали
● реферат не зарахований	- 0 балів

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Тема, план	Форма заняття	Література
<p>Тема 1. Вступ. Проблема етногенезу чехів. Предмет і завдання курсу. Періодизація курсу „Історія Чехії““. Джерела та література. Етногенез чехів від найдавніших часів до IX ст.</p>	Лекція, самостійна робота	<p>Баран З., Полещук Т. Країни Центральної та Східної Європи в міжвоєнний період (навчально-методичний посібник). – Львів, 1999.</p> <p>Всемирная история в 10-ти томах. – М., 1957. – Т. 3. – С. 696 – 706.</p>
<p>Тема 2. Формування держави Пржемысловичів. Суспільно-політичний устрій Соціально-економічний розвиток. Чеська культура.</p>	Семінарське заняття, самостійна робота	<p>Газін В.П., Копилов С.А. Новітня історія країн Європи та Америки (1945 - 2002 рр.). – Київ, 2004.</p> <p>Гуса Вацлав. История Чехословакии. – Прага, 1963.</p>
<p>Тема 3. Чехія за правління Карла IV і Вацлава IV. Завершення династії Пржемысловичів. Початки правління Карла I Люксембурзького. Внутрішня політика Карла IV. Празький град. Собор Св. Віта. Замок Карлштайн. Карлів міст, культура періоду політичної роздробленості.</p>	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота,	<p>Историография истории южных и западных славян. Учебное пособие. – Москва, 1987.</p> <p>История Чехии / Под ред. В. И. Пичета. – М., 1947.</p> <p>История Чехословакии. М., 1956. – Т. 1-3.</p> <p>История южных и западных славян. – Т. 1-2. / Под ред. Г.Ф. Матвеева и З.С. Ненашевой. – Москва, 1998.</p>
<p>Тема 4. Занепад Чеської держави в XV - першій половині XVII ст. Ідеологія й зародження Гуситського руху. Діяльність Яна Гуса. Гуситська революція. Гуситські війни. Полководець Ян Жижка. Таборити і Чашники. Біла Гора. Чеські землі під владою Габсбургів. Тридцятилітня війна та її наслідки для чеських земель.</p>	Семінарське заняття, самостійна робота	<p>История западных и южных славян (з давніх часів до XX ст.) / За ред. В. І. Ярового. – К., 2001.</p> <p>История южных и западных славян. – К., 1987.</p> <p>История Центрально-Східної Європи / За ред. проф. Леоніда Зашкільняка. – Львів, вид-во Львівського</p>

<p>Тема 5. Чеські землі в першій половині XIX ст. Становище чеської мови в кінці XVIII ст. Чеські будителі. Карел Гавлічек-Боровський. Йосиф Юнгман. Франтішек Палацький. Чеський музей. «Меттерніховський абсолютизм». Ліберали і радикали. Початки революції 1848 р. у Празі. Святодухівське повстання. Скасування панщини.</p>	<p>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота,</p>	<p>національного університету, 2001. Коротка історія Чехії і Словаччини / Під ред. П. С. Федорчака. – Івано-Франківськ, 1999. Краткая история Чехословакии: С древнейших времен до наших дней. – М., 1988. Кріль М. М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець XX – початок XXI ст.): Навчальний посібник. – К.: Знання, 2008. – 284 с. Хрестоматія по истории южных и западных славян: В 3 т. / Отв. ред. В.Б. Мельцер, Г.И. Чернявский. – Минск, 1991. – Т. 1-3. Хрестоматія з історії західних та південних слов'ян: давня доба, середньовіччя. Навчальний посібник для ВНЗ. – К.: Либідь, 2011. – С. 301–317.</p>
<p>Тема 6. Чеські землі в другій половині XIX ст. - на початку XX ст. Розвиток національного руху. «Табори». Старочехи і младочехи. Австрофедералізм. «Фундаментальні статті». Національна партія. Чесько-німецькі стосунки. Завершення промислового перевороту. Розвиток освіти. Культурні досягнення.</p>	<p>Семінарське заняття, самостійна робота</p>	<p>Язьков Е. Ф. История стран Европы и Америки в новейшее время (1918 – 1945 гг.). Курс лекций. М.: Изд-во МГУ, 2000. 352 с. Яровий В.І. Історія західних і південних слов'ян у XX столітті. Курс лекцій. – Київ, 1996. Яровий В. Новітня історія Центральноєвропейських та Балканських країн. XX століття : Підручник для вищих навчальних закладів. – К., 2005. Яровий В.І. Новітня</p>
<p>Тема 7. Чеські національно-політичні сили в Першій світовій війні. Чеські легіони в армії Австро-Угорщини. Чехи в Громадянській війні в Росії. Ярослав Гашек.</p>	<p>Лекція, самостійна робота</p>	<p>Язьков Е. Ф. История стран Европы и Америки в новейшее время (1918 – 1945 гг.). Курс лекций. М.: Изд-во МГУ, 2000. 352 с. Яровий В.І. Історія західних і південних слов'ян у XX столітті. Курс лекцій. – Київ, 1996. Яровий В. Новітня історія Центральноєвропейських та Балканських країн. XX століття : Підручник для вищих навчальних закладів. – К., 2005. Яровий В.І. Новітня</p>
<p>Тема 8. Утворення Чехословацької республіки. Визначення кордонів. Конституція 1920 р. Становлення і розвиток економіки. Криза 1926 р. «Національна єдність» і «міжнаціональна коаліція». Томаш Масарик. Зовнішня політика ЧСР та</p>	<p>Семінарське заняття, самостійна робота</p>	<p>Язьков Е. Ф. История стран Европы и Америки в новейшее время (1918 – 1945 гг.). Курс лекций. М.: Изд-во МГУ, 2000. 352 с. Яровий В.І. Історія західних і південних слов'ян у XX столітті. Курс лекцій. – Київ, 1996. Яровий В. Новітня історія Центральноєвропейських та Балканських країн. XX століття : Підручник для вищих навчальних закладів. – К., 2005. Яровий В.І. Новітня</p>

Мюнхенська змова. Карпатська Україна. Українське питання в політиці Чехословаччини.		історія країн Східної Європи. 40-90-ті роки ХХ ст. – Київ, 1997.
Тема 9. Друга Чехословацька республіка та її занепад. Чеські землі в Другій світовій війні. Встановлення в Чехії окупаційного режиму. Рух опору. Національне повстання 1945 р.	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	
Тема 10. Соціалістичне будівництво в чеських землях. Утвердження тоталітаризму. Празька весна 1968 р. ЧСФР. Режим нормалізації та його крах.	Семінарське заняття, самостійна робота	
Тема 11. Чеська республіка на сучасному етапі. Оксамитова революція 1989 р. Трансформація суспільного ладу і розпад ЧСФР. Чеська республіка. Чесько- українські відносини. Розвиток чеської культури.	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	

ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання курсу “Історія Чехії” є формування у студентів спеціальності “Чеська мова і література” цілісних знань з історії Чехії, опанування ними суті тих процесів, що відбувалися в Європі, усвідомлення взаємозв’язку і взаємозалежності певних історичних явищ, закономірностей загального розвитку людської цивілізації, ролі в ньому об’єктивного і суб’єктивного чинників.

Основними завданнями вивчення дисципліни “Історія Чехії” полягає у:
вихованні громадянської позиції, національної свідомості, розвитку світоглядних переконань студентів на основі осмислення ними чеських історично сформованих культурних, релігійних та етнонаціональних традицій;

розвитку вміння розуміти історичну обумовленість явищ і процесів сучасного світу, визначити власну позицію щодо навколишньої дійсності;

засвоєнні системних знань про минуле чеського народу та його державності;

оволодіння уміннями і навиками пошуку, систематизації і комплексного аналізу історичної інформації;

вдосконаленні елементів історичного мислення студентів.

Після завершення вивчення дисципліни студенти повинні:

Знати і розуміти:

Факти, явища, процеси, поняття і терміни, що характеризують цілісність історичного процесу минулого чеського народу;

Особливості історичного, соціологічного, економічного, політологічного та культурологічного аналізу подій, явищ і процесів чеської історії;

Взаємозв’язок і особливості історії Чехії і сусідніх держав, зокрема України;

Періодизацію історії Чехії;

Сучасні версії і трактування найважливіших проблем чеської історії;

Особливості історичного шляху Чехії, її роль у світовому товаристві;

Взаємовпливи і зв’язок чеської мови і літератури з історією.

Вміти:

Проводити комплексний пошук історичної інформації у джерелах різного типу;

Критично аналізувати джерела історичної інформації;

Систематизувати різносторонню історичну інформацію на основі власних уявлень про спільні закономірності історичного процесу;

Аналізувати історичну інформацію, надану у різних знакових системах (текст, карта, таблиця, схема);

Формувати власний алгоритм виконання історично-пізнавальних завдань;

Брати участь у дискусіях з історичної проблематики, формулювати власну позицію з обговорюваних проблем;

Порівнювати висвітлення подій, явищ і процесів в історичних джерелах та у літературних пам'ятках.

Мета проведення лекцій з курсу "Історія Чехії" полягає в тому, щоб:

- розкрити об'єкт, основні методи та засоби пізнання історії Чехії;
- з'ясувати суть, завдання та структурні елементи дисципліни;
- висвітлити суть п'яти найважливіших етапів чеської державності, її впливу на формування національних традицій та ментальності чехів, відображенні їх на різних етапах розвитку чеської мови і літератури;

Завдання проведення лекцій

У результаті проведення лекцій студенти повинні:

Знати предмет, методи і методичні принципи історичної науки; особливості процесів виникнення і розвитку чеської державності; закономірності розвитку соціальних інститутів та правової системи в історії Чехії; основні тенденції економічного розвитку Чехії; визначні здобутки і особливості чеської культури.

вміти

- самостійно порівнювати та ідентифікувати суть і головні аспекти історичного розвитку чеського народу; здійснювати періодизацію чеської історії; давати аналіз та характеристику основним етапам розвитку чеської державності; визначати філософську основу кожної історичної епохи, її вплив на чеську літератури; застосовувати набуті знання, вміння і навички для вивчення та використання історичних джерел, наукової літератури у своїй подальшій навчальній та науковій роботі.

Мета проведення практичних (семінарських) завдань полягає у поглибленому вивченні та закріпленні теоретичних положень і фактологічного матеріалу, що викладався на лекціях, або засвоювався шляхом самостійної роботи студентів. Під час семінарських занять вони повинні розвивати творче та аналітичне мислення і культуру мови, вчитися самостійно аналізувати історичні джерела, наукову літературу, порівнювати їх з художньою літературою на історичну тематику.

Завдання проведення практичних (семінарських) занять

У результаті проведення практичних (семінарських) занять студенти повинні: **знати** фактологічний і теоретичний матеріал з кожної теми, що доповнюється лекційним матеріалом; здобутки і перспективи розвитку історичної науки щодо вивчення минулого чехів; основні історичні джерела та наукову літературу з курсу. **Вміти** самостійно викладати фактологічний і теоретичний програмний матеріал; орієнтуватися в історичних подіях, явищах і процесах; володіти історичними термінами та поняттями з курсу; логічно викладати засвоєний матеріал; використовувати набуті знання у своїй практичній діяльності; робити самостійні висновки після відповідей, які б стисло і в повному обсязі підсумовували і узагальнювали викладений матеріал; давати рецензії та оцінювати відповіді своїх товаришів.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА КУРСУ

Вступ. Предмет і завдання курсу. Періодизація курсу „Історія Чехії”. Джерела та література. Формування держави Пржемисловичів. Суспільно-політичний устрій Соціально-економічний розвиток. Чеська культура.

Чехія за правління Карла IV і Вацлава IV . Завершення династії Пржемисловичів. Початки правління Карла I Люксембурзького. Внутрішня політика Карла IV. Празький град. Собор Св. Віта. Замок Карлштайн. Карлів міст, культура періоду політичної роздробленості.

Занепад Чеської держави в XV – першій половині XVII ст. Ідеологія й зародження Гуситського руху. Діяльність Яна Гуса. Гуситська революція. Гуситські війни. Полководець Ян Жижка. Таборити і Чашники. Біла Гора. Чеські землі під владою Габсбургів. Тридцятилітня війна та її наслідки для чеських земель..

Чеські землі в першій половині XIX ст. Становище чеської мови в кінці XVIII ст. Чеські будителі. Карел Гавлічек-Боровський. Йосиф Юнгман. Франтішек Палацький. Чеський музей. «Меттерніховський абсолютизм». Ліберали і радикали. Початки ревоюції 1848 р. у Празі. Святодухівське повстання. Скасування панщини.

Чеські землі в другій половині XIX ст. - на початку XX ст. Розвиток національного руху. «Табори». Старочехи і младочехи. Австрофедералізм. «Фундаментальні статті». Національна партія. Чесько-німецькі стосунки. Завершення промислового перевороту. Розвиток освіти. Культурні досягнення.

Чеські національно-політичні сили в Першій світовій війні. Чеські легіони в армії Австро-Угорщини. Чехи в Громадянській війні в Росії. Ярослав Гашек. Утворення Чехословацької республіки. Визначення кордонів. Конституція 1920 р. Становлення і розвиток економіки. Криза 1926 р. «Національна єдність» і «міжнаціональна коаліція». Томаш Масарик. Зовнішня політика ЧСР та Мюнхенська змова. Карпатська Україна. Українське питання в політиці Чехословаччини.

Друга Чехословацька республіка та її занепад. Чеські землі в Другій світовій війні. Встановлення в Чехії окупаційного режиму. Рух опору. Національне повстання 1945 р.

Соціалістичне будівництво в чеських землях. Утвердження тоталітаризму. Празька весна 1968 р. ЧСФР. Режим нормалізації та його крах.

Чеська республіка на сучасному етапі. Оксамитова революція 1989 р. Трансформація суспільного ладу і розпад ЧСФР. Чеська республіка. Чесько-українські відносини. Розвиток чеської культури.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

Семінарське заняття № 1

Тема: Утворення і розвиток Чеського королівства X – XII ст.

1. Характеристика джерел та наукової літератури з історії стародавньої Чехії.
2. Найдавніше населення та ранньослов'янські племена на території Чехії.
3. Виникнення та розвиток феодальних відносин у Чехії в X – першій половині XII ст.
4. Утворення Давньочеської держави, її суспільний та державний лад. Прийняття християнства. Кирило та Мефодій.
5. Зовнішня політика Чехії у X – XII ст.

Джерела та література

1. *Хрестоматія з історії західних та південних слов'ян: давня доба, середньовіччя. Навчальний посібник для ВНЗ.* – К.: Либідь, 2011. – С. 280 – 286.
2. **Хрестоматія з історії середніх віків / За ред. М. П. Граціанського і С. Д. Сказкіна.** – К., 1951. – Т. 1.
3. **Хрестоматія по истории средних веков.** – М., 1950. – Т. 2.
4. **Хрестоматія по истории средних веков.** – М., 1961. – Т. 2.
5. **Хрестоматія по истории средних веков.** – М., 1963. – Т. 2.
6. **Козьма Пражский. Чешская хроника.** – М., 1962.
(<http://www.vostlit.info/Texts/rus/Cosmas/framevved.htm>)
7. Гуса Вацлав. *История Чехословакии.* – Прага, 1963.
8. Дейвіс Н. *Європа. Історія.* – К., 2001.
9. *История средних веков / Под ред. В. Колесниченко.* – М., 1980.
10. **Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.) / За ред. В. І. Ярового.** – К., 2001.
11. *Історія південних і західних слов'ян.* – К., 1987.
12. **Історія Центрально-Східної Європи / За ред. проф. Леоніда Зашкільняка.** – Львів, вид-во Львівського національного університету, 2001.
13. *История Чехии / Под ред. В. И. Пичета.* – М., 1947.
14. **История Чехословакии.** – М., 1956. – Т. 1.
15. **Коротка історія Чехії і Словаччини / Під ред. П.С. Федорчака.** – Івано-Франківськ, 1999.
16. *Краткая история Чехословакии: С древнейших времен до наших дней.* – М., 1988.
17. Лаптева Л. П. *История Чехии периода феодализма (V – середина XVII в.): Учебное пособие.* – М., 1993. – 160 с.
18. **Лаптева Л. П. Письменные источники по истории Чехии периода феодализма (до 1848 г.).** – М., 1986.
19. Нидерле Л. *Славянские древности.* – Москва, 1956.
20. Петров В. П. *Етногенез слов'ян: джерела, етапи розвитку і проблематики.* – К.: Наук, думка, 1972. – 214 с.

21. Раннефеодальные государства и народности (южные и западные славяне VI – XII вв.) / Отв. ред. Г. Г. Литаврин. – М.: Наука, 1991. – 253 с.

22. Флоря Б. Н. Принятие христианства народами Центральной и Юго-Восточной Европы и крещение Руси / Отв. ред. Г. Г. Литаврин. – М., 1988.

При підготовці даного семінарського заняття радимо насамперед всебічно ознайомитися із літературою, яка виділена у наведеному списку жирним шрифтом.

У першому питанні варто звернути відмінності і суперечності у повідомленнях хрестоматійних документів про витоки чеського народу, перші зародки його державності. Студентам також потрібно розібратися у різних наукових версіях, що запропоновані чеськими істориками Вацлавом Гусою, радянськими В. Пічетою, Л. Лаптевою та українськими В. Яровим, Л. Зашкільняком, П. Федорчаком щодо етногенезу чехів і процесів їхнього раннього державотворення.

По другому питанню необхідно простежити основні етапи розвитку людини на території Чехії від палеоліту до IX ст. Слід з'ясувати літописні назви слов'янських племен Чехії, їхню передписемну історію, місця проживання.

У третьому питанні треба з'ясувати основні соціально-економічні, політичні передумови для становлення Давньочеської держави, процеси переходу чеських племен від “військової демократії” до станового суспільства, процеси соціальної диференціації, виокремлення князів, заможної племінної верхівки. Варто також звернути увагу на становище чеських земель у складі держави Само та Великоморавській державі.

У четвертому питанні радимо студентам звернути увагу на процеси виокремлення Давньочеської держави, заходи чеських князів по зміцненню своєї особистої влади, посиленню ролі княжого війська, племінної верхівки тощо. На основі аналізу джерел можна буде з'ясувати вплив християнізації Польщі на процеси еволюції державного ладу, консолідації розрізнених племен та племінних союзів у єдиний польський народ.

При підготовці **п'ятого питання** варто звернути увагу на взаємини Чехії із Німецькою імперією, Візантією, Польщею, Ватиканом, уграми. Необхідно простежити витоки військових та політичних конфліктів, випадки співпраці, добросусідських та династичних союзів тощо.

Семінарське заняття № 2

Тема: Гуситський рух в Чехії у на початку – середині XV ст.

1. Характеристика джерел та історіографія гуситського руху.
2. Боротьба з гуситським рухом. Ян Гус.
3. Аналіз чотирьох празьких статей. Заснування Табора. Програма таборитів. Вчення про кінець світу.

4. Утворення селянсько-плебейського і рицарсько-бюргерського таборів у гуситському русі. Ян Жижка. Аналіз військового статуту Яна Жижки. Гуситські війни (1419–1437 рр.).

Джерела та література

Джерела

23. Антология чешской и словацкой философии. – М., 1982. – С. 6 – 10.

24. Документы по истории университетов Европы XII – XV вв. / Под. ред. А. Е. Москаленко. – Воронеж, 1973. – 157 с.

25. Козьма Пражский. Чешская хроника. – М., 1962.

(<http://www.vostlit.info/Texts/rus/Cosmas/framevved.htm>)

26. Лаврентий из Бржезовой. Гуситская хроника. – М., 1962. – 330 с.

27. Хрестоматия по истории средних веков. – М., 1963. – Т. 2. – С. 601 – 625.

28. Хрестоматія з історії західних та південних слов'ян: давня доба, середньовіччя. Навчальний посібник для ВНЗ. – К.: Либідь, 2011. – С. 301–317.

29. Хрестоматія з історії середніх віків / За ред. М. П. Граціанського і С. Д. Сказкіна. – К., 1952. – Т. 2. – С. 133 – 155.

Література

30. Всемирная история в 10-ти томах. – М., 1957. – Т. 3. – С. 696 – 706.

31. Гуса Вацлав. История Чехословакии. – Прага, 1963.

32. Дейвіс Н. Європа. Історія. – К., 2001.

33. И живы памятью столетий: Очерки о вождях народных движений в средневековой Европе. – Минск, 1987.

34. Иванов Ю. Ф. Ян Гус в советской послевоенной историографии // Советское славяноведение. – 1983. – № 5. – С. 97 – 106.

35. История средних веков / Под ред. В. Колесницкого. – М., 1980.

36. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до ХХ ст.) / За ред. В. І. Ярового. – К., 2001.

37. Історія південних і західних слов'ян. – К., 1987.

38. Історія Центрально-Східної Європи / За ред. проф. Леоніда Зашкільняка. – Львів, вид-во Львівського національного університету, 2001.

39. История Чехии / Под ред. В. И. Пичета. – М., 1947.

40. История Чехословакии. – М., 1956. – Т. 1. – Гл. 3 – 4.

41. Коротка історія Чехії і Словаччини / Під ред. П. С. Федорчака. – Івано-Франківськ, 1999.

42. Краткая история Чехословакии: С древнейших времен до наших дней. – М., 1988. – С. 66 – 84.

43. Лаптева Л. П. Гуситское движение в дореволюционной историографии. – М., 1982. – С. 245 – 260.

44. Лаптева Л. П. История Чехии периода феодализма (V – середина XVII в.): Учебное пособие. – М., 1993. – 160 с.

45. Лаптева Л. П. Письменные источники по истории Чехии периода феодализма (до 1848 г.). – М., 1986. – С. 122 – 139.

46. Липатникова Г. И. Ян Гус (к 550-летию со дня гибели) // Вопросы истории славян. – Воронеж, 1966. – Вып. 2. – С. 3 – 24.

47. Мацек Й. Табор в гуситском революционном движении. – М., 1956, 1959. – Т. 1. – 586 с.; Т. 2. – 572 с.
48. Мельников Г. П. Этническое самосознание чехов во второй половине XIV в. // Развитие этнического самосознания славянских народов в эпоху зрелого феодализма. – М., 1989. – С. 205 – 215.
49. Озолин А. И. Бюргерская оппозиция в гуситском революционном движении. Социально-политические требования. – Саратов, 1973. – 122 с.
50. Озолин А. И. Из гуситского движения. – Саратов, 1962. – Гл. 2.
51. Разин Е. А. История военного искусства. В 2-х т. – М., 1957. – Т. 2. С. 491 – 500.
52. Руколь В. М. Источники об Иерониме Пражском // Славяне в эпоху феодализма. – М., 1978. – С. 335 – 340.

У першому питанні варто звернути відмінності і суперечності у повідомленнях хрестоматійних документів про причини та передумови гуситського руху, основні ідеологічні відмінності між течіями гуситів, основні джерела про діяльність Яна Гуса, Ієроніма Празького, Яна Жижки, Яна Желівського. Студентам також потрібно розібратися у різних наукових версіях, що запропоновані чеськими істориками Вацлавом Гусою, радянськими В. Пічетою, Л. Лаптевою та українськими В. Яровим, Л. Зашкільняком, П. Федорчаком щодо гуситського руху.

По другому питанню необхідно простежити причини та передумови розгортання гуситського руху; з'ясувати обставини проведення хрестового походу угорського короля Сигізмунда проти богемців; розкрити діяльність Яна Гуса та Ієроніма Празького.

У третьому питанні треба проаналізувати суть та значення чотирьох празьких статей, простежити проти кого вони були направлені. Також варто звернути увагу на передумови, причини появи та діяльність Табору, його роботу зі згуртування гуситського руху. Радимо детально розібратися у програмі таборитів та їхньому релігійному вченні.

У четвертому питанні варто простежити та проаналізувати причини розмежування двох таборів у гуситському русі, розкрити соціальні вимоги та відстоювання політичних інтересів. Ідеологія чашників та верхівки чеського суспільства. Доцільно звернути увагу на всебічну характеристику особистості Яна Жижки, показати його життєвий шлях, організаційні та військові здібності.

Терміни, які необхідно засвоїти при підготовці до семінарського заняття: урбарії, стрихон, лан, нація (в університеті), симонія (святокупство), ересь, еретик, причастя (євхаристія), цистерціанський орден, скабіни, таборити, чашники (утраквісти), Велика Схизма, Авіньйонський полон пап, Віфліємська каплиця, бюргери, плебеї (плебс), секуляризація, гуляйгород.

Семінарське заняття № 3

Тема: Чеські землі в другій половині XVII - кінці XVIII ст.

ПЛАН

1. Наслідки Тринадцятилітньої війни для чеських земель.
2. Становище чеських земель у першій половині XVIII ст..
3. Політика «освіченого абсолютизму» в Чехії.
4. Чеська культура.

Джерела і література:

Джерела:

1. Хрестоматія з історії західних та південних слов'ян. Давня доба, Середньовіччя. За ред. проф. В. І. Ярового. Частина друга. - К.: Либідь, 2010.-328 с.

Література:

2. Вандич П. Ціна свободи. Історія Центрально-Східної Європи від Середньовіччя до сьогодні. - К.: Критика, 2004. - 463 с.
3. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.). - Курс лекцій: Навч. посібник / В. І. Яровий та ін. - К.: Либідь, 2001. - 632 с.
4. Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / за ред. Леоніда Зашкільняка. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2001. 660 с.
5. Краткая история Чехословакии. - М.: Наука, 1988. - 576 с.

Електронні ресурси:

6. Дворнік Ф. Слов'яни в Європейській історії та цивілізації. [Електронний ресурс]. - Київ, 2000. - Режим доступу: <http://litorpys.org.ua>
7. Дейвіс Н. Європа. Історія. [Електронний ресурс]. - Київ, 2000. - Режим доступу: <http://1itorpys.org.ua>
8. Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів/ за ред. Леоніда Зашкільняка. [Електронний ресурс]. - Львів, 2001. - Режим доступу: <http://www.ex.ua/view/2686046>
9. История южных и западных славян. Под ред. Г. Матвеева [Злектронный ресурс]. - М.: Издательство МГУ, 2001. - В 2-х томах. Режим доступа: <http://historybook.at.ua/news/2011-09-04-686>
10. Яровий В. Історія західних та південних слов'ян у XX ст. [Електронний ресурс]. - К., 1997. - Режим доступу: <http://www.ukxcenter.com>

Семінарське заняття № 4

Тема: Чеські землі у першій половині XIX ст.

1. Соціально-економічне становище чеських земель. Початки індустріалізації в Чехії.
2. Діяльність чеських „будителів”.
3. Чеський рух під час революції 1848 р.
4. Чеська культура і наука.

Джерела і література:

- Хрестоматія по історії южніх и западніх славян: В 3 т. Минск, 1987-1989.- Т. II. Новая история.-С.81-85, 103-104.
- Вандич П. Ціна свободи. Історія Центрально-Східної Європи від Середньовіччя до сьогодення. - К.: Критика, 2004. - 463 с.
- Задорожний В. Є. З історії економічних зв'язків західноукраїнських земель з Чехією в першій половині ХІХ ст. // Проблеми слов'янознавства.- Львів, 1980.-Вип. 22.-С. 131-137.
- Задорожний В. С. Торгові відносини західноукраїнських земель з слов'янськими країнами в період кризи феодалізму // Проблеми слов'янознавства. - Львів, 1988.-Вип. 33.-С. 91-96.
- Зашкільняк Л. О., Крикун М. Г. Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів. - Львів, 2002. - 752 с.
- История южніх и западніх славян: В 2-х т. Учебник. Т. 1: Средние века и Новое время / Под. Ред. Г.Ф.Матвеева и З.С.Ненашевой. - М.: Изд-во МГУ, 1998.-668 с.
- Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / За редакцією Леоніда Зашкільняка. - Львів, 2001. - 660 с.
- Історія південних і західних слов'ян (з давніх часів до ХХ ст.). Курс лекцій. За ред В.І. Ярового. - К.: Либідь, 2001. - 632 с.
- Исламов Т.М. Империя Габсбургов: становление и развитие. XVI - XIX вв. // Новая и новейшая история. - 2001. - № 2.
- Освободительные движения народов Австрийской империи. Возникновение и развитие, конец XVIII в. — 1849 г. М., 1980.- Т. I.
- Тейлор А. Габсбургська монархія 1809 - 1918. Історія Австрійської імперії та Австро-Угорщини. - Львів: Класика, 2002. - 267 с.
- Фишер М. Р. К вопросу о переходе от феодальных к капиталистическим отношениям в Чехии // Новая и новейшая история.-1987.-№ 1.
- Цьольнер Е. Історія Австрії. - Львів: Літопис, 2001. -712 с.

Семінарське заняття № 5

Тема: Революція 1848 – 1849 рр. в чеських землях

1. Передумови і завдання революції. Весняні події 1848 р.
2. Загострення чесько-німецьких відносин. Слов'янський з'їзд у Празі.
3. Червневий збройний повстання.
4. Суспільно-політичні виступи восени 1848 - на початку 1849 рр. Наслідки та історичне значення революції.

Методичні рекомендації:

Революції 1848-1849 рр. були помітним історичним явищем ХІХ ст. На відміну від попередніх виступів вони мали загальноєвропейський характер, охопили ряд країн і завдали значної поразки абсолютизму. Не були винятком і події в чеських землях. Починаючи з 30-х років ХІХ ст., чеські національні

лідери формулюють власні державотворчі програми, реалізувати які намагалися в ході революційних виступів. Найгострішими були соціальні і політичні питання. Ставилося завдання повної ліквідації кріпосної залежності селян, політичної перебудови імперії Габсбургів, у якій би чехи здобули право на свою державність, та ін. Визначилися два головні напрями національного чеського руху - ліберальний і радикальний. По-новому ставилися питання об'єднання слов'ян, зароджувалися ідеї їхньої федерації у рамках однієї держави - володінь Габсбургів. Особливе місце в революційних подіях займає перший політичний форум слов'янських народів, який відбувся у Празі в червні 1848 р. Він був, по суті, блискучою імпровізацією молодих слов'янських політичних діячів і проводився як контрзахід проти випадів Німецьких національних зборів. Так склалися історичні умови, що революція середини ХІХ ст. на території Чеських земель була довготривалою політичною акцією. Упродовж двох десятиріч (1848— 1867) поступово, шляхом компромісу нових політичних сил з силами старого суспільства, передусім з монархією та шляхтою, реалізовувалися основні завдання революції. Найважливішими були питання про політичну владу, вирішення національної та аграрної проблем. Під час семінарського заняття треба проаналізувати такі головні питання: революційні події - своєрідний підсумок попереднього розвитку суспільного руху і культури чеського національного відродження; два провідних напрями - ліберальний (Ф.Палацький, Л.Рігер, К.Гавлічек-Боровський, Ф.Брауер) і радикальний (Й.В.Фріч, К.Сабіна, Е.Арнольд, К.Сладковський); ліберали - ідеологи чеської нації; революційні методи боротьби радикалів; Празьке повстання і радикали; національно-визвольний рух інших слов'янських народів імперії і чехи; австрославізм; національна проблематика на Слов'янському з'їзді; діяльність організацій національно-політичного характеру (Слов'янська Липа); дарована конституція 1849 р. і чеський національний рух; програма і тактика діячів чеського національного руху (осінь 1848 - весна 1849).

Джерела та література:

- Хрестоматія по истории южных и западных славян. В трех томах. Т.2. - Новая история. - Минск: Университетское, 1989. - С. 45-77.
- История Чехословакии. - М., 1959. - Т.1.
- Вандич П. Ціна свободи. Історія Центрально-Східної Європи від Середньовіччя до сьогодення. - К.: Критика, 2004. - 463 с.
- Дворнік Ф. Слов'яни в Європейській історії і цивілізації. - К., 2000. - 499 с.
- Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів /За редакцією Леоніда Зашкільняка. - Львів, 2001. - 660 с.
- Історія південних і західних слов'ян (з давніх часів до ХХ ст.). Курс лекцій. За ред В.І. Ярового. - К.: Либідь, 2001. - 632 с.
- Історія Центрально-Східної Європи. За ред. Л.Зашкільняка. [Електронний ресурс]. - Львів, 2001. - Режим доступу: <http://www.ex.ua/view/2686046>

- История южных и западных славян, под ред. Г. Матвеева. [Электронный ресурс] - М.: Издательство МГУ, 2001 2 тома. - Режим доступа: <http://historybook.at.ua/news/2011-09-04-686>
- Криль М.М. Питання національної самобутності Галичини на Слов'янському з'їзді 1848 р. у Празі // Славистичні студії. - Львів, 1997.-Т.1.
- Нидерхаузер З. Славянские народы Габсбургов в революции 1848 г. // Славяноведение (Москва). - 1998. -№ 8.
- Освободительные движения народов Австрийской империи:
- Возникновение и развитие. Конец XVIII в. - 1849 г. - Москва, 1980.
- Стеблій Ф. І. Революції 1848-1849 рр. у Європі і Україна. - Київ, 1973.

Семінарське заняття № 6

Тема: Чехи в національно-визвольній боротьбі в кінці XIX – на початку XX ст.

1. Політичне становище чеських земель в складі Австро-Угорщини.
2. Соціально-економічний розвиток чеських земель.
3. Політична боротьба в чеських землях в другій половині XIX ст.
4. Утворення і діяльність чеських політичних партій наприкінці XIX - на початку XX ст.

Джерела і література:

- Хрестоматія по истории южных и западных славян. В трех томах. Т.2. - Новая история. - Минск: Университетское, 1989. - С. 45-77.
- История Чехословакии. - М., 1959. - Т. 1.
- Вандич П. Ціна свободи. Історія Центрально-Східної Європи від Середньовіччя до сьогодення. - К.: Критика, 2004. - 463 с.
- Дворнік Ф. Слов'яни в Європейській історії і цивілізації. - К., 2000. - 499 с.
- Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів /За редакцією Леоніда Зашкільняка. — Львів, 2001. - 660 с.
- Історія південних і західних слов'ян (з давніх часів до XX ст.). Курс лекцій. За ред В.І. Ярового. - К.: Либідь, 2001. - 632 с.
- Історія Центрально-Східної Європи. За ред. Л.Зашкільняка. [Електронний ресурс]. - Львів, 2001. - Режим доступа: <http://www.ex.ua/view/2686046>
- История южных и западных славян, под ред. Г. Матвеева. [Электронный ресурс] - М.: Издательство МГУ, 2001 2 тома. - Режим доступа: <http://historybook.at.ua/news/2011-09-04-686>
- Криль М.М. Питання національної самобутності Галичини на Слов'янському з'їзді 1848 р. у Празі // Славистичні студії. - Львів, 1997.-Т.1.
- Нидерхаузер З. Славянские народы Габсбургов в революции 1848 г. // Славяноведение (Москва). - 1998. -№ 8.

- Освободительные движения народов Австрийской империи:
- Возникновение и развитие. Конец XVIII в. - 1849 г. - Москва, 1980.
- Стеблій Ф. І. Революції 1848-1849 рр. у Європі і Україна. - Київ, 1973.
- Яровий В. Історія західних та південних слов'ян у XX ст. [Електронний ресурс]. - К., 1997. - Режим доступу: <http://www.ukrcenter.com>

Семінарське заняття № 7

Тема: Чехословацька республіка в період між двома світовими війнами

1. Утворення Чехословацької республіки та її устрій.
2. Політичний розвиток Чехословацької республіки
3. Економіка Чехословацької республіки.
3. Зовнішня політика Чехословаччини в 30-х рр. XX ст.

Джерела і література:

- Хрестоматія по історії южних і західних славян. В трьох томах. Т.2. - Новая история. - Минск: Университетское, 1989. - С. 45-77.
- История Чехословакии. - М., 1959. - Т.1.
- Вандич П. Ціна свободи. Історія Центрально-Східної Європи від Середньовіччя до сьогодення. - К.: Критика, 2004. - 463 с.
- Дворнік Ф. Слов'яни в Європейській історії і цивілізації. - К., 2000. - 499 с.
- Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів /За редакцією Леоніда Зашкільняка. - Львів, 2001. - 660 с.
- Історія південних і західних слов'ян (з давніх часів до XX ст.). Курс лекцій. За ред В.І. Ярового. - К.: Либідь, 2001. - 632 с.
- Історія Центрально-Східної Європи. За ред. Л.Зашкільняка. [Електронний ресурс]. - Львів, 2001. - Режим доступу: <http://www.ex.ua/view/2686046>
- История южных и западных славян, под ред. Г. Матвеева. [Електронний ресурс] - М.: Издательство МГУ, 2001 2 тома. - Т. 2. Режим доступу: <http://historybook.at.ua/news/2011-09-04-686>
- Яровий В. І. Новітня історія Центральноєвропейських та Балканських країн. XX століття: Підруч. для вищих навч. закл. - К.: Генеза, 2005. -816 с.
- Яровий В. Історія західних та південних слов'ян у XX ст. [Електронний ресурс]. - К., 1997. - Режим доступу: <http://www.ukrcenter.com>

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ

1. Предмет, завдання курсу і періодизація курсу “Історія Чехії”.
2. Формування держави Пржемисловичів.
3. Суспільно-політичний устрій держави Пржемисловичів.
4. Соціально-економічний розвиток держави Пржемисловичів.
5. Чеське королівство в XIII ст.
6. Політичний розвиток Чехії за правління Карла IV і Вацлава IV.
7. Державний устрій Чехії за правління Карла IV і Вацлава IV.
8. Соціально-економічні відносини в Чехії за правління Карла IV і Вацлава IV.
9. Чеська культура Чехія за правління Карла IV і Вацлава IV.
10. Ідеологія й зародження гуситського руху.
11. Діяльність Яна Гуса.
12. Початки Гуситської революції.
13. Гуситські війни та їх наслідки.
14. Соціально-економічний розвиток Чехії у XV - першій половині XVII ст.
15. Чеські землі під владою Габсбургів у XV - першій половині XVII ст.
16. Тридцяти літня війна та її наслідки для чеських земель.
17. Становище чеських земель у першій половині XVIII ст.
18. Політика «освіченого абсолютизму» в чеських землях Австрійської монархії.
19. Чеська культура у XV - першій половині XVII ст.
20. Соціально-економічне становище чеських земель у першій половині XIX ст.
21. Початки індустріалізації в Чехії у першій половині XIX ст.
22. Діяльність чеських “будителів” у першій половині XIX ст.
23. Чеський національний рух напередодні революції 1848 р.
24. Чеська культура і наука у першій половині XIX ст.
25. Передумови і завдання революції 1848 р. в чеських землях.
26. Слов'янський з'їзд у Празі 1848 р. та його історичне значення
27. Червневне збройне повстання 1848 р. у Празі.
28. Суспільно-політичні виступи восени 1848 – на початку 1849 рр. в чеських землях.
29. Наслідки революції 1848 – 1849 рр. в чеських землях.
30. Політичне становище чеських земель в складі Австро-Угорщини.
31. Соціально-економічний розвиток чеських земель в складі Австро-Угорщини.
32. Політична боротьба в чеських землях в другій половині XIX ст.
33. Утворення і діяльність чеських політичних партій наприкінці XIX – на початку XX ст.
34. Чеські національно-політичні сили в Першій світовій війні.
35. Утворення Чехословацької республіки та її устрій.
36. Політичний розвиток Чехословацької республіки у 1920 - 1938 рр.
37. Економіка Чехословацької республіки у міжвоєнний період.
38. Зовнішня політика Чехословацької республіки в 30-х рр. XX ст.

39. Чехословаччина напередодні і період Мюнхенської змови.
40. Чеські землі в Другій світовій війні.
41. Встановлення в Чехії німецького окупаційного режиму. Рух опору. Чехословаччина в 1945 – 1948 рр.
42. Соціалістичне будівництво в чеських землях 1948 – 1968 рр.
43. “Працька весна” 1968 р. і вторгнення радянських військ.
44. Режим нормалізації 1970 – 1980 рр. та його крах.
45. Оксамитова революція 1989 р. в Чехословаччині.
46. Трансформація суспільного ладу і розпад ЧСФР.
47. Чеська республіка на сучасному етапі.

КВАЛІФІКАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ

Завдання № 1

1. Охарактеризуйте суспільно-політичний устрій держави Пржемисловичів.
2. Проаналізуйте “ідею чехословакізму” та її місце у національній політиці урядів Чехословаччини 1919 – 1938 рр.
3. Дайте характеристику політику: Томаш Масарик.
4. Поясніть значення термінів – “старочехи” і “младочехи”.
5. Вкажіть дату поділу Чехословаччини на Чехію і Словаччину.

Завдання № 2

1. Охарактеризуйте внутрішню політику Карла IV.
2. З’ясуйте особливості зовнішньої політики Чехословаччини у міжвоєнний період.
3. Дайте характеристику політику: Едвард Бенеш.
4. Поясніть значення терміну – “австрофедералізм”.
5. Вкажіть дату утворення Чехословаччини.

Завдання № 3

1. Дайте характеристику причинам та передумовам гуситського руху.
2. Проаналізуйте становище чеських земель у роки Другої світової війни.
3. Дайте характеристику політику: Мілош Земан.
4. Поясніть значення терміну – “чеські будителі”.
5. Вкажіть роки президентства Томаша Масарика.

Завдання № 4

1. Охарактеризуйте становище чеського народу під владою Марії-Терезії та Йосифа II.
2. Опишіть становище Чеської республіки наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.
3. Дайте характеристику політику: Вацлав Гавел.
4. Поясніть значення терміну – “чашники”.
5. Вкажіть дату визволення Чехословаччини від німецьких військ у Другій світовій війні.

Завдання № 5

1. Охарактеризуйте “чеське питання” у роки Першої світової війни.
2. Проаналізуйте перебіг чеського національного відродження у першій половині ХІХ ст.
3. Дайте характеристику політику: Вацлав Клаус.
4. Поясніть значення терміну – “оксамитова революція”.
5. Вкажіть дату битви на Білій горі.

ХРОНОЛОГІЯ

- 2,5 млн. р. до н. е. – ранній палеоліт, поява першої людини (людина уміла – *Homo habilis*, австралопітек) на території Чехії.
- 750 – 250 тис. р. до н. е. – старий палеоліт, поява на території Чехії людини прямоходячої (архантропи, *Homo erectus*).
- 250 – 40 тис. р. до н. е. – середній палеоліт, поява неандертальців (*Homo neanderthalensis*).
- 40 – 12 тис. р. до н. е. – пізній палеоліт, поява людини сучасного типу – кроманьйонців (*Homo sapiens* – людина розумна), (орінякська культура, гравецька культура, мадленська культура).
- 8 – 6 тис. р. до н. е. – мезоліт, територія Чехії заселена переважно малими групами мисливців і збирачів.
- 6 – 4,5 тис. р. до н. е. – неоліт, на території Чехії поширена культура лінійно-стрічкової кераміки, згодом появляються інші культури – моравська культура мальованої кераміки, поява землеробства і скотарства, ремесла.
- 4400 – 2000 р. до н. е. – енеоліт, винахід колеса, плуга, одомашнення великої рогатої худоби, використання мідних знарядь праці, прикрас (лендельська культура, йордановська культура, михельська культура, культура лійчастого посуду, баденська культура, рживнацька культура, євишовицька культура, хамська культура, бощацька культура, культура кулястих амфор, культура шнурової кераміки, культура дзвоноподібних келихів).
- 2000 – 800 р. до н. е. – бронзова доба, початок широкого використання виробів із металу, поширення на території Чехії низки археологічних культур: унетицька культура, нітранська культура, культура Хлопице-Веселе, ветержовська культура, культура полів поховальних урн, подольська та ін.
- 800 – 450 р. до н. е. – рання залізна доба (гальштатська культура).
- 450 – 50 р. до н. е. – пізня залізна доба (латенська культура), панування кельтських племен на території Чехії (бойї, волки, тектосаги та ін.).
- 50 р. до н. е. – германські та фракійські племена на території Чехії (маркомани та ін.), їхні війни з Римом.
- 380 р. – чеські землі входять до складу Гунського каганату.
- 370 – 469 рр. – Велике переселення народів, поява слов'янських племен на території Чехії, їхні війни з гунами, герулами, аварами та лангобардами.
- 380 – 568 рр. – Велике переселення народів, поява слов'янських племен на території Чехії, їхні війни з гунами, герулами, аварами та лангобардами.
- 445 – 453 рр. – правління вождя гунів Атілли.
- 567 – 623 рр. – чеські землі зазнають постійних нападів аварів, частина території сучасної Чехії входить до складу Аварського каганту.

- 623 р. – повстання слов'янських племен, очолюваних Само проти аварів.
- 623 – 658 рр. – роки існування на території Чехії “держави Само”.
- 830 – 906 рр. – роки існування на території Чехії Великоморавської держави.
- 830 – 846 рр. – правління великоморавського князя Моймира I.
- 863 р. – на запрошення великоморавського князя Ростислава до Великоморавської держави прибули місіонери брати-просвітителі Кирило і Мефодій.
- 870 – 894 рр. – правління в Чехії князя Буривою (Борживою) із роду Пржемисловичів.
- 874 р. – прийняття чеським князем Буривоєм (Борживоєм) і його дружиною Людмилою християнства.
- 885 р. – смерть Мефодія і заборона князем Святополком слов'янського богослужіння у Великій Моравії, перехід Чехії під юрисдикцію німецьких архієпископів.
- 894 – 915 рр. – правління в Чехії князя Спитигнева.
- 895 р. – перехід угорських племен через Карпати і початок їхніх війн проти Великої Моравії.
- 905 – 906 рр. – падіння Великоморавської держави, чеські правителі визнали себе васалами Східнофранкської держави (пізніше Священної Римської імперії німецької нації), ця васальна залежність зберігалася аж до входження Чехії до складу імперії Габсбургів.
- 915 – 921 рр. – правління в Чехії князя Вратислава I.
- 921 – 935 рр. – правління в Чехії князя Вацлава I Святого.
- 935 – 967 рр. – правління в Чехії князя Болеслава I Грізного, усунення ним чеських князівських династій – Славників, Вршовців та інших.
- 967 – 999 рр. – правління в Чехії князя Болеслава II Благочестивого.
- 973 р. – заснування празького єпископства.
- 995 р. – Болеслав II Благочестивий захопив столицю Славниковичів місто Лібіце, повністю зруйнував його і знищив рід Славників. Чехія повністю опинилася під владою Пржемисловичів. Завершення об'єднання чеської ранньофеодальної держави Пржемисловичів.
- 999 – 1002, 1003 рр. – правління в Чехії князя Болеслава III Рудого.
- 1002 – 1004 рр. – період внутрішніх міжусобиць в Чехії, на трон запрошено польського короля Болеслава I (в Чехії правив під іменем Болеслав IV Хоробрий).
- 1004 – 1012 рр. – правління в Чехії князя Яромира.
- 1012 – 1034 рр. – правління в Чехії князя Ольдржиха, якому вдалося відвоювати у Польщі Моравію.
- 1035 – 1055 рр. – правління в Чехії князя Брячислава I, завоювання ним на короткий час Польщі.
- 1041 р. – на вимогу німецького імператора Генріха III Брячислав I

- погодився на входження Чехії до складу Священної Римської імперії німецької нації.
- 1086 р. – чеський князь Вратислав II був коронований як чеський король, але цей титул не був на той час спадковим.
- 1189 р. – видання “Статуту Конрада” (“Право Конрада”), збірника середньовічного права Чехії, одного з найбільш ранніх юридичних кодексів Європи.
- 1198 р. – чеський князь Пржемыслав Оттокар I коронувався королівською короною, а Чехія стала королівством.
- Кінець XII – початок XIII ст. – внутрішня колонізація, освоєння раніше необроблюваних земель чеськими та німецькими селянами, поширення “німецького права”.
- 1212 р. – чеські королі отримали від німецьких імператорів Золоту сицилійську буллу, яка дозволяла передавати владу у спадок і визнавала суверенність Чеського королівства.
- 1241 р. – чеський король Вацлав I зумів захистити Чехію від нападу монголів. Перемога чехів над монголами на р. Слана (Шайо).
- 1253 – 1278 рр. – правління чеського короля Пржемыслава Оттокара II. Період піднесення Чехії. Влада Пржемыслава Оттокара II поширювалася окрім Чехії на Сілезію, Австрію, Штірію, Карінтію, Крайну, Фріуль та Істрію. Однак у 1273 р. Священну Римську імперію очолив Рудольф Габсбург, який поступово розпочав наступ на Чехію, а в 1278 р. розгромив військо чеського короля біля Сухих Крут. Сам Пржемыслав Оттокар II у цій битві загинув.
- 1278 – 1305 рр. – правління в Чехії короля Вацлава II.
- 1298 р. – у Центральній Богемії (м. Кутна Гора) було знайдено великі поклади срібла. Видобуток срібла був оголошений королівською монополією. Початок чеканки празького гроша.
- 1305 – 1306 рр. – правління в Чехії короля Вацлава III, останнього представника династії Пржемысловичів.
- 1306 р. – припинення династії Пржемысловичів, початок виборності чеських королів сеймом.
- 1310 – 1346 рр. – правління в Чехії короля Яна (Іогана) Сліпого Люксембурзького. За час свого правління прожив у Чехії менше року, спустошив її казну, сприяв торгівлі державними посадами.
- 1318 р. – укладення угоди між королем Яном Люксембурзьким і чеськими великими землевласниками в Домаржліце.
- 30 квітня 1344 р. – створення Празького архієпископства і звільнення чеської церкви із підпорядкування архієпископу майнцьському.
- 1351 р. – видання в Чехії кодексу законів “Маєстас Кароліна”.
- 1346 – 1378 рр. – правління в Чехії короля Карла IV (Карла I Люксембурзького), період найбільшого піднесення

- середньовічної Чехії (“золотий вік”). Карл I побудував у Празі Празький Град, собор святого Віта, Карлів міст через р. Влтаву.
- 1348 р. – Карл I заснував Празький університет.
- 1378 – 1419 рр. – правління в Чехії короля Вацлава IV. Його смерть сприяла входженню Чехії у глибоку політичну кризу.
- 1396 – 1415 рр. – період активної педагогічної та проповідницької діяльності Яна Гуса.
- 1409 р. – підписання королем Вацлавом IV Кутна-горського декрету, за яким Празький університет ставав чеським навчальним закладом.
- 6 липня 1415 р. – спалення Яна Гуса на соборі у м. Констанца.
- 30 липня 1419 р. – початок повстання у Празі послідовників Яна Гуса під проводом проповідника-гусита Яна Желівського проти представників німецького імператора Сигізмунда I, що мав стати чеським королем. Заснування поселення Табор.
- 1420 – 1434 рр. – гуситські війни в Чехії.
- 1420 р. – перший хрестовий похід проти гуситів. Розгром гуситами, очолюваними Яном Жижкою лицарів-хрестоносців на горі Витков біля Праги.
- Червень 1421 р. – проведення Земського сейму у м. Чаславі. Позбавлення Сигізмунда Люксембурзького чеського трону. Проголошення “Чотирьох празьких статей” земським законом.
- Вересень 1421 р. – другий хрестовий похід проти гуситів.
- 1423 р. – похід таборитів у Моравію й Угорщину.
- 1425 р. – третій хрестовий похід проти гуситів.
- 1427 р. – четвертий хрестовий похід проти гуситів.
- Січень 1428 – походи гуситів у сусідні держави – Угорщину, Польщу та ін.
- травень 1433 р. – п’ятий хрестовий похід проти гуситів. Поразка хрестоносців біля м. Домажліце.
- 30 травня 1434 р. – відбулася битва під Ліпанами, у якій таборити були розгромлені чашниками та католиками. Битва знаменувала завершення гуситських війн.
- 1436 р. – укладення мирного договору (т. зв. “Празьких компактатів”) між чашниками, католиками і королем Сигізмундом Люксембурзьким.
- 1457 р. – створення послідовниками гуситів релігійної “Общини чеських братів”.
- 1458 – 1471 рр. – правління в Чехії короля Іржі з Подебрад. Король Іржі першим в історії запропонував створити загальноєвропейську конфедерацію держав – “Християнську лігу”, для мирного вирішення всіх спірних питань і спільного захисту від турків-мусульман.
- 1468 – 1470 рр. – походи угорського короля Матіаша Корвіна проти Чехії.

- 1471 – 1516 pp. – правління в Чехії короля Владислава II Ягеллона.
- 1485 p. – підписання в м. Кутна-Гора угоди між чашниками і католиками. Королівська влада в Чехії стала номінальною. Відбувається посилення сейму.
- 1526 p. – загибель чеського і угорського короля Людовіка II у битві під Мохачем.
- 24 жовтня 1526 p. – обрання Фердинанда Габсбурга королем Чехії. Перехід Чехії під владу династії Габсбургів. Початок обмеження прав чеського сейму і чеських станів.
- Червень 1547 p. – повстання чеських станів проти короля Фердинанда. Жорстоке придушення цього повстання.
- 1556 p. – король Фердинанд запросив до Чехії орден єзуїтів і заснував для них колегіум св. Климента, відновив Празьке архієпископство.
- 1564 – 1576 pp. – правління в Чехії Максиміліана I Габсбурга. Проведення політики віротерпимості.
- 1576 – 1611 pp. – правління в Чехії короля Рудольфа II Габсбурга. Відновлення релігійних переслідувань протестантів.
- 1583 p. – Рудольф II переніс імператорську столицю із Відня до Праги, що посилює наступ католицизму.
- 1592 – 1670 pp. – життя Яна Амоса Коменського, відомого чеського педагога-гуманіста, громадського і релігійного діяча, єпископа “Общини чеських братів”.
- 1602 p. – видання королівського указу проти пікардів (“чеських братчиків”). Заборона діяльності “Общини чеських братів”.
- 25 червня 1609 p. – створення конфедерації чеських та сілезьких станів.
- 9 липня 1609 p. – підписання Рудольфом II складеної чеським сеймом “грамоти величності” (“маєстату Рудольфа”), за якою утравісти і “чеські брати” урівнювалися у правах із католиками, чеські протестанти отримали право будувати свої храми, учбові заклади, скликати свої синоди, вибирати комітет дефенсорів. Видання цієї грамоти було результатом перемоги антикатолицької опозиції Чехії та Австрії над Рудольфом II.
- 23 травня 1611 p. – коронація Матвія Габсбурга, усунення Рудольфа II, який незабаром помер від затяжної хвороби.
- 23 травня 1618 p. – у відповідь на небажання нового короля Фердинанда II Габсбурга визнавати “грамоту величності” 1609 p. у Празі розпочалося повстання чеських станів, що дало початок Тридцятилітній війні (1618 – 1648 pp.).
- 23 травня 1618 – 24 жовтня 1648 p. – Тридцятилітня війна, яка принесла величезне спустошення Чехії. Лише населення країни зменшилося із 2,5 млн. до 700 тисяч осіб. Було зруйновано чеську економіку, завдано величезних втрат чеській культурі.

- 8 листопада 1620 р. – битва на Білій Горі біля Праги, поразка чеських військ від армії Габсбургів, початок масових репресій проти протестантів, масові конфіскації їхнього майна, земель тощо.
- 1621 – 1637 рр. – правління в Чехії Фердинанда II Габсбурга. Обмеження чеської автономії.
- 1624 р. – усі храми Чехії передавалися католикам, некатолики позбавлялися громадянських прав, не допускалися до заняття ремеслами і промислами, не католиків не вінчали, не дозволяли ховати покійних на кладовищах. Масова втеча протестантів з Чехії.
- Травень 1627 р. – видання Фердинандом II “Оновленого земського статуту” для Чехії, що посилював владу Габсбургів у країні.
- 31 липня 1627 р. – видання королівського указу, за яким католицизм проголошувався єдиною законною релігією, а Празький університет передавався єзуїтам.
- Червень 1628 р. – поширення дії “Оновленого земського статуту” на Моравію.
- 1637 – 1657 рр. – правління в Чехії Фердинанда III Габсбурга.
- 1652 р. – законодавче оформлення чеським та моравським сеймами повторного закріпачення чеських селян.
- Березень – – селянське повстання в Чехії.
- травень 1680 р.
- 1692 – 1693 рр. – повстання селян-ходів у Південно-Західній Чехії біля м. Домажліце.
- 1703 – 1711 рр. – антигабсбурзький визвольний рух під керівництвом Ференца II Ракоці.
- 1711 р. – підписання Сатмарського мирного договору, що оформив в загальних рисах кордони монархії Габсбургів.
- 19 квітня 1713 р. – прийняття Карлом VI закону про престолонаслідування – “Прагматичної санкції”, за яким гаратувалося нероздільність спадкових земель Габсбургів.
- 1740 – 1780 рр. – правління в Чехії імператриці Марії-Терези.
- 16 грудня 1740 – 18 жовтня 1748 р. – війна за “австрійську спадщину” між Австрією та Прусією, Франкцією, Баварією. Бойові дії велися на території Чехії. У результаті війни Австрія втратила Сілезію, що перейшла до Прусії.
- 1746 – 1751 рр. – діяльність в м. Олмоуці першого в Австрійській імперії “Товариства невідомих літераторів”.
- 1749 р. – за наказом Марії-Терези чеську та австрійську канцелярії об’єднані в єдину державну установу. Чехія перетворилася на провінцію (земську губернію), яку очолював цісарсько-королівський намісник. Все управління Чехією передавалося в руки австрійських чиновників.
- 1774 р. – у Празі було створено Чеське товариство наук (з 1784 р. під назвою Королівське чеське товариство наук), яке пізніше відіграло роль національної академії наук.

- 1775 р. – повстання селян у Чехії, Моравії і Сілезії. Видання Марією-Терезією панцизняного патенту, яким заборонялося збільшувати повинності селян-кріпаків.
- 1780 – 1790 рр. – правління в Чехії імператора Йосифа II.
- 13 жовтня 1781 р. – Йосиф II видав патент про віротерпимість, яким суттєво обмежив діяльність католицької церкви, ліквідував лише в Чехії понад 100 монастирів, надав громадянські права православним, протестантам, полегшив становище іудеїв.
- 1 листопада 1781 р. – Йосиф II видав патент про скасування особистої кріпацької залежності селян у Чехії та Моравії, заохочення викупу селянами землі.
- 1783 р. – імператор Йосиф II ліквідував у Чехії старі земські та гродські суди, запровадивши нову систему судочинства.
- 1783 р. – публікація першого національно-просвітницького трактату на чеській мові В. Тама.
- 1784 р. – німецька мова оголошена єдиною мовою викладання у чеських гімназіях та Празькому університеті.
- 1785 р. – публікація першого альманаху чеської поезії В. Тама.
- Травень 1792 р. – створення у Празькому університеті кафедри чеської мови та літератури.
- 1793 р. – подання петиції 33 чеських патріотів із проханням дозволити використання чеської мови під час засідань чеського сейму.
- 1798 – 1876 рр. – роки життя та діяльності відомого чеського історика Францішека Палацького, автора “Історії народу чеського в Чехії і Моравії” у 5 томах.
- 1804 р. – проголошення Австрійської монархії імперією.
- 1814 р. – поява в Чехії (у м. Брно) першої машини з паровим двигуном.
- 1818 р. – засновано Товариство чеського музею.
- 1819 – 148 рр. – період чеської історії відомий під назвою “меттерніхівський абсолютизм”, за іменем Клеменса фон Меттерніха, відомого австрійського політичного діяча. В цей час встановлено жорстку цензуру, обмежено автономію університетів, велася активна боротьба з лібералізмом та чеським національним відродженням.
- Березень – повстання селян у Моравії.
- травень 1821 р.
- 1825 р. – відкриття першої в Чехії залізниці Чеські Будейовіце – Лінц.
- 1831 р. – при Чеському національному музеї у Празі створено власне видавництво “Чеська Матиця”.
- 1833 р. – заснування у Празі Товариства заохочення промисловості в Чехії.
- Червень 1844 р. – повстання празьких ткачів.
- 1844 – 1854 рр. – діяльність в Празі таємного гуртка чеської радикальної інтелігенції “Чеський ріпіл”.
- 1845 р. – початок залізничного сполучення між Прагою та Олмоуцом.

- 1846 р. – створення чеського політичного клубу “Міщанська бесіда” у Празі.
- 11 березня 1848 р. – масовий мітинг у Святовацлавських купальнях у Празі, початок масових заворушень у Чехії, що стали частиною “весни народів”.
- 11 квітня 1848 р. – публікація Ф. Палацьким “Листа у Франкфурт”, у якому було сформульовано програму чеського австролялізму.
- 30 квітня 1848 р. – створення у Празі першої масової чеської політичної організації “Слов’янська липа”.
- 2-12 червня 1848 р. – проведення Слов’янського з’їзду у Празі.
- 12-17 червня 1848 р. – чеське народне повстання у Празі.
- 1848 – 1916 рр. – правління в Чехії імператора Франца Йосифа.
- 7 вересня 1848 р. – скасування в чеських землях панщини та ліквідація кріпосного права.
- 4 березня 1849 р. – розпуск австрійського парламенту і публікація октройованої (дарованої) конституції. Змінено систему управління містами і селами, розширено автономію університетів.
- 1850 – 1937 рр. – роки життя та діяльності відомого чеського громадсько-політичного діяча, історика, першого президента Чехословаччини Томаша Масарика.
- 31 грудня 1851 р. – скасування Францом Йосифом конституції 1849 р., початок загальної реакції в Австрійській імперії, переслідування чеського національного відродження.
- 1860 р. – створено Національну партію (згодом її прихильників називатимуть “старочехами”). Її очолили Францішек Палацький і Францішек Рігер.
- 20 жовтня 1860 р. – видання Францом Йосифом “жовтневого патенту”, яким Австрійська імперія перетворювалася на конституційну монархію, відновлювалася та розширювалася діяльність парламенту у Відні та земських сеймів-ландтагів в регіонах (в т. ч. сейму у Празі).
- 1863 р. – протест чеських депутатів австрійського парламенту (рейхсрату) проти політики Габсбургів і бойкот ними засідань цього представницького органу.
- 18 січня 1866 р. – прийнято закон про обов’язкове викладання в середніх навчальних закладах чеської мови на рівні з німецькою.
- 8 лютого 1867 р. – досягнення політичної угоди між правлячими колами Австрії та Угорщини, щодо реформ в імперії.
- 12 червня 1867 р. – ухвалено закон про перетворення Австрійської імперії на Австро-Угорщину. Відбувся поділ держави на дві частини по р. Лейті – Ціслейтанію і Транслейтанію.
- Травень 1868 р. – початок в Чехії масового демократичного руху “таборів”, що тривав до 1871 р.

- 15-17 травня – початок будівництва в Празі Чеського національного театру.
1868 р.
1874 р. – відбувся розкол у Національній партії, із неї виділилися “молодочехи”. Вони створили Національну партію свободомислячих. Тривалий час ідеологом партії і її керівником був Карел Крамарж.
- Квітень 1878 р. – відбувся установчий з’їзд Чехослов’янської соціал-демократичної партії. Прийнято політичну програму партії та обрано керівництво.
- 1882 р. – відбувся поділ Празького університету на чеський та німецький, змінився порядок виборів до сейму та торгово-промислових палат, створено земський банк.
- 1883 р. – посли від чеської національності здобули більшість у земському сеймі в Празі. Завдяки цьому розпочалося державне фінансування досліджень з історії Чехії, чеської мови, культури, було побудовано нове приміщення Чеського національного музею.
- 1889 р. – на з’їзді “молодочехів” (Чеської національної партії свободомислячих) на горі Ржип “старочехів” оголосили зрадниками чеського народу.
- Січень 1890 р. – укладення угоди між “старочехами” і керівництвом Ціслейтанії про поділ Чехії на німецькі і чеські округи.
- 26 січня 1907 р. – чеський сейм прийняв закон про загальне виборче право.
- 28 червня 1914 р. Вбивство в Сараєво терористом Гаврилом Принципом австрійського ерцгерцога Франца Фердинанда.
- 28 липня 1914 р. – Перша світова війна.
– 11 листопада
1918 р.
- Вересень 1915 р. – створення в Парижі Чеського закордонного комітету (в травні 1916 р. перейменований у Чехословацький національний комітет).
- Січень 1918 р. – загальний страйк робітників Австро-Угорщини з вимогою припинення війни.
- 8 січня 1918 р. – опубліковані “14 пунктів Вільсона” про право народів Австро-Угорщини на незалежність.
- 25 березня 1918 р. – відбулося об’єднання кількох провідних чеських політичних партій – “молодочехів”, “старочехів”, Чеських конституційних демократів і частини партії Прогресивних демократів в Національно-демократичну партію Чехословаччини.
- Липень 1918 р. – створення чехословацького Національного комітету у Празі.
- 28 жовтня 1918 р. – початок розпаду Австро-Угорщини. Проголошення Національним комітетом незалежності Чехословацької держави.
- 30 жовтня 1918 р. – проголошення Словацькою Народною Радою Мартинівської декларації про входження словаків до спільної з чехами

- держави – Чехословаччини.
- 4 листопада 1918 р. – перше засідання Національних зборів Чехословаччини. Обрання Томаша Масарика президентом республіки, Карела Крамаржа прем'єр-міністром, а Едуарда Бенеша міністром закордонних справ.
- 11 листопада 1918 р. – підписання представниками Німеччини умов перемир'я з країнами Антанти. Завершення Першої світової війни.
- 18 січня 1919 р. – Паризька мирна конференція, на якій було затверджено кордони Чехословаччини та остаточно оформлено її союз із країнами Антанти – Францією, США та Великобританією.
- 21 січня 1920 р.
- 21 березня 1919 р. – проголошення Угорської радянської республіки, війська якої вторглися на словацькі землі.
- 16 квітня 1919 р. – прийняття закону про аграрну реформу в Чехословаччині.
- 28 червня 1919 р. – підписання Версальського мирного договору між Німеччиною та країнами-переможницями. Встановлення кордону між Німеччиною і Чехословаччиною.
- 10 вересня 1919 р. – підписання Сен-Жерменського мирного договору між державами Антанти та Австрією. Цей договір визначив кордон між Чехословаччиною та Австрією.
- 29 лютого 1920 р. – прийняття конституції Чехословацької республіки.
- 4 червня 1920 р. – підписання Тріанонського мирного договору між державами Антанти та Угорщиною. Цей договір визначив Угорсько-чехословацький кордон.
- Серпень 1920 – червень 1921 р. – створено Малу Антанту у складі Чехословаччини, Румунії та Югославії.
- 5 липня 1935 р. – підписання договору про взаємодопомогу між СРСР та Чехословаччиною.
- 14 грудня 1935 р. – Томаш Масарик подав у відставку, новим президентом Чехословаччини 18 грудня обрано Едуарда Бенеша.
- 11-12 березня 1938 р. – окупація німецькими військами Австрії (аншлюс).
- Квітень 1938 р. – висунення Карлом Генлейном вимоги про надання автономії Судетській області.
- 28-29 вересня 1938 р. – Мюнхенська змова. Підписання у Мюнхені угоди між Англією, Францією, Італією та Німеччиною про передачу Судетів від Чехословаччини до Німеччини. Едуард Бенеш незабаром покинув Чехословаччину.
- 6 жовтня 1938 р. – проголошення автономії Словаччини.
- 2 листопада 1938 р. – передача південних районів Словаччини Угорщині, і Цешинської Сілезії Польщі.
- Листопад 1938 р. – обрання президентом Чехословаччини Еміля Гахи.
- 14 березня 1939 р. – проголошення незалежності Першої Словацької республіки.

- 15 березня 1939 р. – захоплення Німеччиною Чехії. Створення в чеських землях “Протекторату Богемія та Моравія”.
- 18 березня 1939 р. – захоплення Угорщиною Карпатської України.
- 1 вересня 1939 р. – напад Німеччини на Польщу. Початок Другої світової війни.
- 1 вересня 1939 р. – Друга світова війна.
- 2 вересня 1945 р.
- 17 листопада 1939 р. – розстріл німецькими окупантами чеських студентів у Празі, закриття чеських вищих навчальних закладів.
- Листопад 1939 р. – створення у Парижі Чехословацького національного комітету.
- Липень 1940 р. – створення в Лондоні тимчасового чехословацького уряду і Державної ради. Едуард Бенеш очолив чехословацький Рух Опору.
- 18 липня 1941 р. – укладення радянсько-чехословацької угоди про спільні дії і взаємодопомогу у війні проти нацистської Німеччини.
- Вересень 1941 р. – запровадження на території Чехії військового стану.
- Січень – лютий 1942 р. – початок формування в СРСР 1-го чехословацького окремого батальйону під командуванням Людвіга Свободи.
- 10 червня 1942 р. – підрозділи дивізії СС “Принц Євген” знищили шахтарське селище Лідіце, стративши всіх його жителів.
- 12 грудня 1943 р. – Едуард Бенеш від імені чехословацького Руху Опору підписав радянсько-чехословацький договір про дружбу, взаємодопомогу і повоєнне співробітництво з Радянським Союзом.
- Квітень 1944 р. – формування в СРСР 1-го чехословацького армійського корпусу.
- 29 серпня – 28 жовтня 1944 р. – антигітлерівське Словацьке національне повстання.
- 5 травня 1945 р. – початок антигітлерівського повстання в Празі.
- 9 травня 1945 р. – остаточне звільнення чеських земель від гітлерівських військ. “Злата Прага”.
- 14 жовтня 1945 р. – відбулися вибори Тимчасових національних зборів Чехословаччини.
- 24 жовтня 1945 р. – декрети про націоналізацію шахт, окремих промислових підприємств, акціонерних банків, страхових товариств і про профспілки.
- 28 жовтня 1945 р. – тимчасовий парламент Чехословаччини підтвердив президентські повноваження Едуарда Бенеша.
- 5 грудня 1945 р. – ухвалено Кошицьку урядову програму відбудови економіки Чехословаччини.
- 2 липня 1946 р. – формування комуністичного уряду Чехословаччини на чолі з Клементом Готвальдом.
- Червень 1947 р. – аграрна реформа в Чехословаччині.

- Лютий 1948 р. – “Лютнева революція” і прихід до влади у Чехословаччині комуністів. Едуард Бенеш відійшов від управління країною.
- 9 травня 1948 р. – прийнято радянську конституцію Чехословаччини, проголошення встановлення в країні “народної демократії”.
- Січень 1949 р. – створення Ради економічної взаємодопомоги (РЕВ). До неї увійшли Болгарія, Угорщина, Польща, Румунія, Чехословаччина, СРСР.
- 14 травня 1955 р. – створено Організацію Варшавського договору – військово-політичний блок із 9 країн: СРСР, Польщі, НДР, Чехословаччини, Угорщини, Румунії, Болгарії, Албанії та Югославії.
- 3-5 січня 1968 р. – пленум ЦК Комуністичної партії Чехословаччини обрав першим секретарем ЦК КПЧ Олександра Дубчека, що почав проводити демократизацію країни.
- 20-21 серпня 1968 р. – введення в Чехословаччину військ країн-учасниць Варшавського договору (“Празька весна”). Відсторонення Олександра Дубчека і обрання першим секретарем КПЧ Густава Гусака.
- 1 січня 1969 р. – запроваджено федеративний поділ Чехословаччини на Чеську соціалістичну республіку та Словацьку соціалістичну республіку.
- 16 листопада – 29 грудня 1989 р. – “Оксамитова революція” в Чехословаччині.
- 31 грудня 1989 р. – президентом Чехословаччини обрано колишнього дисидента Вацлава Гавела.
- 15 лютого 1991 р. – створено Вишеградську групу. До неї увійшли Чехословаччина, Польща та Угорщина.
- 1 липня 1991 р. – представники СРСР, Болгарії, Польщі, Румунії, Чехословаччини та Угорщини підписали у Празі протокол про припинення дії Варшавського договору.
- 1 січня 1993 р. – розпад Чехословаччини на дві держави Чехію і Словаччину.
- 1995 р. – Чехію, першою з країн колишнього соціалістичного табору прийняли в Організацію з економічного співробітництва та розвитку.
- 12 березня 1999 р. – до складу НАТО включено Польщу, Чехію та Угорщину.
- Січень 2003 р. – президентом Чехії обрано Вацлава Клауса.
- 1 травня 2004 р. – до складу Європейського союзу включено Естонію, Латвію, Литву, Польщу, Словаччину, Словенію, Угорщину, Чехію.
- 26 січня 2013 р. – президентом Чехії обрано Мілоша Земана.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Баран З., Полещук Т. Країни Центральної та Східної Європи в міжвоєнний період (навчально-методичний посібник). – Львів, 1999.
1. Всемирная история в 10-ти томах. – М., 1957. – Т. 3. – С. 696 – 706.
2. Газін В.П., Копилов С.А. Новітня історія країн Європи та Америки (1945 - 2002 рр.). – Київ, 2004.
3. Гуса Вацлав. История Чехословакии. – Прага, 1963.
4. Дейвіс Н. Європа. Історія. – К., 2001.
5. Историография истории южных и западных славян. Учебное пособие. – Москва, 1987.
6. История Чехии / Под ред. В. И. Пичета. – М., 1947.
7. История Чехословакии. – М., 1956. – Т. 1-3.
8. История южных и западных славян. – Т. 1-2. / Под ред. Г.Ф. Матвеева и З.С. Ненашевой. – Москва, 1998.
9. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до ХХ ст.) / За ред. В. І. Ярового. – К., 2001.
10. Історія південних і західних слов'ян. – К., 1987.
11. Історія Центрально-Східної Європи / За ред. проф. Леоніда Зашкільняка. – Львів, вид-во Львівського національного університету, 2001.
12. Коротка історія Чехії і Словаччини / Під ред. П. С. Федорчака. – Івано-Франківськ, 1999.
13. Краткая история Чехословакии: С древнейших времен до наших дней. – М., 1988.
14. Криль М. М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець ХХ – початок ХХІ ст.): Навчальний посібник. – К.: Знання, 2008. – 284 с.
15. Хрестоматія по історії южних и западных славян: В 3 т. / Отв. ред. В.Б. Мельцер, Г.И. Чернявский. – Минск, 1991. – Т. 1-3.
16. Хрестоматія з історії західних та південних слов'ян: давня доба, середньовіччя. Навчальний посібник для ВНЗ. К.: Либідь, 2011. С. 301–317.
17. Язьков Е. Ф. История стран Европы и Америки в новейшее время (1918 – 1945 гг.). Курс лекций. – М.: Изд-во МГУ, 2000. – 352 с.
18. Яровий В.І. Історія західних і південних слов'ян у ХХ столітті. Курс лекцій. – Київ, 1996.
19. Яровий В. Новітня історія Центральноєвропейських та Балканських країн. ХХ століття : Підручник для вищих навчальних закладів. – К., 2005.
20. Яровий В.І. Новітня історія країн Східної Європи. 40-90-ті роки ХХ ст. – Київ, 1997.
21. Австро-Венгрия: интеграционные процессы и национальная специфика. – Москва, 1997.
22. Антология чешской и словацкой философии. – М., 1982. – С. 6 – 10.
23. Валента И. Советское вторжение в Чехословакию 1968. – Москва, 1991.
24. Власть–общество–реформы: Центральная и Юго-Восточная Европа. Вторая половина ХХ века / Отв. ред. Э. Г. Задорожнюк. М.: Наука, 2006. 442 с.

25. Год кризиса 1938 – 1939 гг. Документы и материалы. В 2 т. – М., 1990.
26. Документы по истории Мюнхенского сговора. 1937 – 1939. – М., 1979.
27. Документы по истории университетов Европы XII – XV вв. / Под. ред. А. Е. Москаленко. – Воронеж, 1973. – 157 с.
28. И живы памятью столетий: Очерки о вождях народных движений в средневековой Европе. – Минск, 1987.
29. Иванов Ю. Ф. Ян Гус в советской послевоенной историографии // Советское славяноведение. – 1983. – № 5. – С. 97 – 106.
30. История антикоммунистических революций конца XX века. Центральная и Юго-Восточная Европа. – М., 2007.
31. История средних веков / Под ред. В. Колесницкого. – М., 1980.
32. Кізченко А.Ф. Напередодні трагедії: 3 історії зовнішньої політики Чехословаччини (1935 – 1938 рр.). – Київ, 1971.
33. Кірсенко М. Чеські землі в міжнародних відносинах Центральної Європи 1918-1920 років. Політико-дипломатична історія з доби становлення Чехословацької республіки. – Київ, 1997.
34. Козьма Пражский. Чешская хроника. – М., 1962.
(<http://www.vostlit.info/Texts/rus/Cosmas/frameved.htm>)
35. Контлер Л. История Венгрии. Тысячелетие в центре Европы. – М.: Весь мир, 2002. – 656 с.
36. Коротка історія Угорщини. – Ніредьгаза, 1997.
37. Крал В. Дни которые потрясли Чехословакию. – М., 1980.
38. Крал В. План “Зет”. – М., 1978.
39. Лаврентий из Бржезовой. Гуситская хроника. – М., 1962. – 330 с.
40. Лаптева Л. П. Гуситское движение в дореволюционной историографии. – М., 1982. – С. 245 – 260.
41. Лаптева Л. П. История Чехии периода феодализма (V – середина XVII в.): Учебное пособие. – М., 1993. – 160 с.
42. Лаптева Л. П. Письменные источники по истории Чехии периода феодализма (до 1848 г.). – М., 1986. – С. 122 – 139.
43. Липатникова Г. И. Ян Гус (к 550-летию со дня гибели) // Вопросы истории славян. – Воронеж, 1966. – Вып. 2. – С. 3 – 24.
44. Матвеев Г.Ф. “Третий путь?” Идеология аграризма в Чехословакии и Польше в межвоенный период. – Москва, 1992.
45. Мацек Й. Табор в гуситском революционном движении. – М., 1956, 1959. – Т. 1. – 586 с.; Т. 2. – 572 с.
46. Мельников Г. П. Этническое самосознание чехов во второй половине XIV в. // Развитие этнического самосознания славянских народов в эпоху зрелого феодализма. – М., 1989. – С. 205 – 215.
47. Моначинський О. Під прапором боротьби за мир (Мюнхен – 1938 і “оксамитова” окупація Чехословаччини) // Політика і час. – 1998. – № 10.
48. Ненашева З.С. Идеино-политическая борьба в Чехии и Словакии в начале XX века. – Москва, 1984.
49. Нидерхаузер Э. Славянские народы Габсбургов в революции 1848 г. // Славяноведение (Москва). – 1996. – № 6.

50. Озолин А. И. Бюргерская оппозиция в гуситском революционном движении. Социально-политические требования. – Саратов, 1973. – 122 с.
51. Озолин А. И. Из гуситского движения. – Саратов, 1962. – Гл. 2.
52. Освободительные движения народов Австрийской империи: Возникновение и развитие. Конец XVIII в. – 1849 г. – Москва, 1980.
53. Политические партии и движения Восточной Европы. Проблемы адаптации к современным условиям. Сб. статей. – Москва, 1994.
54. Политические системы СССР и стран Восточной Европы. 20 - 60-е годы. – Москва, 1991.
55. Политический кризис 1939 года и страны Центральной и Юго-Восточной Европы. – Москва, 1989.
56. Политический ландшафт стран Восточной Европы середины 90-х годов. – Москва, 1997.
57. Політичні кризи та антитоталітарні рухи в країнах Східної Європи (50-80-ті роки ХХ ст.). – Харків, 2000.
58. Постоловський Р.М., Пугач С.П., Страшнюк Р.Ю. Встановлення тоталітарних режимів у країнах Центральної та Південно-Східної Європи (1944-1953). Хрестоматія для студентів іст. фак. ВНЗ України. – Харків, 2000.
59. Пугач Є. П. Встановлення тоталітарних режимів в Центральній та Південно-Східній Європі. – Харків, 2008.
60. Пугач Є.П., Страшнюк С.Ю. Історія західних та південних слов'ян ХХ століття. Посібник. – Харків, 1998.
61. Руколь В. М. Источники об Иерониме Пражском // Славяне в эпоху феодализма. – М., 1978. – С. 335 – 340.
62. Социалистическая оппозиция в Чехословакии. 1973-1975. Подборка документов. – Лондон, 1976.
63. Стеблій Ф. І. Революції 1848-1849 рр. у Європі і Україна. – Київ, 1973.
64. Страшнюк С. Ю., Пугач С. П. Політичні кризи та антитоталітарні рухи в країнах Східної Європи (50 – 80-ті роки ХХ ст.). – Харків, 1998.
65. Титова П.Н. Чешская культура первой половины XIX века. Москва, 1991.
66. Фісанов В. Програне суперництво (США та Австро-Угорщина у Центральній Європі в роки Першої світової війни). – Чернівці, 1999.
67. Формирование наций в Центральной и Юго-Восточной Европе. Исторические и историко-культурные аспекты. – Москва, 1981.
68. Хрестоматія по історії середніх віків. – М., 1963. – Т. 2. – С. 601 – 625.
69. Хрестоматія з історії середніх віків / За ред. М. П. Граціанського і С. Д. Сказкіна. – К., 1952. – Т. 2. – С. 133 – 155.
70. Центрально-Восточная Европа во второй половине XX века. – Т. 1-3. – М., 2000-2002.
71. Чернишов И. И. Гибель империи (Австро-Венгрии). М.: АСТ, 2002. 640 с.
72. Чехия и Словакия в XX веке: очерки истории: в 2 кн. / Отв. ред. В. В. Марьяна. – М.: Наука, 2005.
- Шмераль Я.Б. Образование Чехословацкой республики в 1918 году. – Москва, 1967.